

הצעה לפיתרון הבגרות בתנ"ך

שאלון 1261 מועד קיץ 2022 תשפ"ב

מוגש ע"י תנוכ"ו – אתר ההכנה לבגרות בתנ"ך

www.tanuchu.co.il

פרק ראשון – בראשית

שאלה 1

סעיף א

(1) אברהם שלח את עבדו לארם נהרים כדי למצוא שם אישה עבור בנו יצחק.

(2) לפי פסוקים ה'–ח', הבעיה שהעבד מעורר בנוגע לשליחות היא שיתכן והאישה אותה ימצא העבד, לא תרצה לבוא איתו לארץ כנען. בכדי להתמודד עם הבעיה, העבד מציע לקחת את יצחק לביתה של הכלה המיועדת בארם נהריים. אך, בתגובה להצעה זו, אברהם אוסר על העבד להוציא את יצחק מארץ כנען. אברהם אומר לעבדו, שבמקרה והאישה לא תרצה לבוא, הוא יהיה משוחרר מן השבועה שנשבע לאברהם.

סעיף ב

רמזים המראים שרבקה ראתה בעבד מועמד לשידוך עבורה:

רבקה משקה את העבד בעצמה ומציעה להשקות את גמליו וכך נוצרת ביניהם אינטימיות.

מקום המפגש ליד הבא הוא מקום המוכר כמקום שבו נפגשים למטרות נישואין.

סעיף ג

(1) ראייה לעצמאותה של רבקה: "ויקראו לרבקה ויאמרו אליה התלכי עם האיש הזה?" (פסוק נ"ח), כלומר, רבקה נשאלת לרצונה, האם היא אכן מוכנה ללכת עם אליעזר. היא זו שתחליט על עתידה ולא אחרים.

(2) נחישותה של רבקה באה לידי ביטוי בספר בראשית פרק כ"ז, שם היא יוזמת את ההתחזות של יעקב לעשיו בכדי שיוכל לקבל את הברכה מאביו יצחק. היא אומרת ליעקב מה לעשות וכיצד לפעול כדי שהתכנית תצליח: "ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמור... ועתה בני שמע בקולי לאשר אני מצוה אותך..." (ו'ח-י).

שאלה 2

סעיף א

(1) בפסוקים א'ח' מתוארת מערכת יחסים של שנהא בין אחי יוסף ליוסף: "וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום" (ד').

(2) הסיבות ליחס של האחים ליוסף:

סיבה ראשונה – יוסף היה מוציא דיבה רעה על האחים באזני יעקב אביהם: "ויבא יוסף את דיבתם רעה אל אביהם" (ב').

סיבה שניה – יוסף זכה ליחס מועדף והיה הבן האהוב ביותר על יעקב, והאחים קנאו ושנאו אותו על כך: "וישראל אהב את יוסף מכל בניו... ויראו אחיו כי אותו אהב אביהם מכל אחיו וישנאו אותו..." (ג'ד-ד').

סעיף ב

(1) שני ההבדלים בין שני החלומות של יוסף:

הבדל ראשון – בחלום הראשון יוסף חולם שאלומות השדה משתחוות לאלומתו, ואילו בחלום השני הוא חולם שכל גרמי השמים משתחווים לו עצמו (ולא לדבר מה המסמל אותו).

הבדל שני – בחלום הראשון רק האחים משתחווים לו, ואילו בחלום השני גם אביו ואמו משתחווים לו.

(2) מטרתו של יעקב בתגובתו היא להביא לכך שבין האחים לבין יוסף יהיו יחסים תקינים ושתיפסק השנאה והעוינות כלפיו. המעשה של יעקב – הוא שולח את יוסף לדרוש בשלום אחיו שיצאו לרעות את הצאן. במעשה זה הוא מקוה שהמפגש בין יוסף לאחיו יביא לשיפור ביחסים ביניהם.

סעיף ג

ניתן למצוא קשר של "מידה כנגד מידה" בין המסופר בפרק כ"ז לבין המסופר בפרק ל"ז:

באמצעות השורש הלשוני נ.כ.ר המופיע בשני הפרקים. בפרק כ"ז, יצחק לא הצליח להכיר את יעקב, בגלל שיעקב לבש את בגדי עשיו ואת עורות הגדיים שהכניח אמו: "ולא הכירו כי היו ידיו עשיו אחיו שעירות..." (כ"ג). ואילו בפרק ל"ז, יעקב מכיר ומזהה את כתונת הפסים שנתן ליוסף: "וישלחו את כתונת הפסים ויביאו אל אביהם ויאמרו... הכר נא הכתונת בנך היא... ויכירה ויאמר כתונת בני חיה רעה אכלתהו..." (ל"ב-ל"ג).

שאלה 3

סעיף א

(1) תגובת האחים על גילוי זהותו של יוסף היתה פליאה, בהלה ותדהמה: "ולא יָכְלוּ אֶחָיו לְעֵנוֹת אֹתוֹ, כִּי נִבְהָלוּ מִפְּנֵיו... " (פסוק ג').

(2) בפסוק ד' יוסף מרגיע את האחים ואומר להם שהגעתו למצרים היתה תוצאה של תכנון אלוהי, כדי שיוסף יוכל לדאוג למזון למשפחתו בזמן שנות הרעב בכנען: " וְאֵל יָחַר בְּעֵינֵיכֶם כִּי מִכְרַתֶּם אֹתִי הַנֶּה, כִּי לְמַחְיָה שְׁלַחְנִי אֱלֹהִים לְפָנֵיכֶם".

סעיף ב

(1) השורש המנחה החוזר בפסוקים ד'-ח' הוא ש.ל.ח. התפיסה המקראית הבאה לידי ביטוי באמצעות שורש זה היא תפיסה של "סיבתיות כפולה" כלומר לפעולות הגלויות של בני האדם ישנה סיבה אלוהית נסתרת. במקרה זה, אמנם האחים מכרו את יוסף מתוך שנאתם כלפיו, אבל למעשה זה היתה סיבה נסתרת והיא רצון ה' שיוסף יעלה לגדולה במצרים וכך יוכל לדאוג למשפחתו.

(2) ניתן לומר שגם לפי תפיסה זו יש לאחים אחריות על מעשיהם, מכיוון שיוסף יכול היה להגיע למצרים גם בדרך אחרת, ולהם היתה בחירה חופשית להחליט כיצד לנהוג כלפיו ולא לדאוג למכור אותו ולנהוג כלפיו בשנאה.

סעיף ג

(1) בבראשית פרק מ"ד, פסוקים כ"ה-ל"ד, מתואר נאמו של יהודה באזני יוסף. בנאום זה יהודה מתאר יהודה באזני יוסף את מערכת היחסים המשפחתית ובעיקר את אהבתו של יעקב לבנימין, בנו הצעיר מאשתו האהובה רחל. לפי פסוקים אלו, סיבת הבכי של יוסף בפרק מ"ה פסוק ב' היא התרגשותו של יוסף לאחר ששמע על אחיו בנימין ועל יחסו ודאגתו של יעקב כלפיו, ועל מסירותו של יהודה כלפי בנימין, בניגוד ליחסו המתנכר של יהודה בעבר כלפי יוסף עצמו.

(2) בפסוק ג' האחים נבהלים ומפחדים מפני יוסף, ואילו בפסוק ט"ו האחים בוכים ומדברים עם יוסף ברוגע לאחר שדיבר אליהם ונישק אותם. הבדל זה מעיד על כך שלאחר שסר הפחד הראשוני מנקמת יוסף, ולאחר ששמעו את דברי יוסף, האחים נרגעו והרגישו בנוח ובנעימות כלפי יוסף.

פרק שני – שמות

שאלה 4

סעיף א

- (1) ה' מתגלה למשה באמצעות נס – הסנה בוער באש אך אינו נשרף, בניגוד לטבע ולהיגיון.
- (2) השליחות שה' מטיל על משה היא לפנות לפרעה מלך מצרים ולדרוש ממנו לאפשר לבני ישראל לצאת ממצרים.

סעיף ב

- (1) הטענה העקרונית של משה – משה טוען שהוא עצמו אינו ראוי לתפקיד ההנהגה של בני ישראל, והוא לא האדם המתאים להתייצב בשם העם בפני פרעה מלך מצרים.
- הטענה המעשית של משה – משה טוען שבני ישראל אינן מכירים את ה' ואינן יודעים מהו שמו של האל שבשמו הוא מתיימר להוציאם ממצרים.
- (2) הויכוח של משה עם ה' מעיד על יכולתו להיות מנהיג ראוי לעם, מכיוון שיכולת הויכוח מעידה על כך שמשה אינו מציית ישר להנחיות, הוא מפעיל שיקול דעת אישי, ויש לו עמדות ועקרונות כפי שמצופה ממנהיג לאומי.

סעיף ג

- (1) משה חושש מתגובת בני ישראל מכיוון שהוא לא גדל עימם אלא בבית בת פרעה שמצאה אותו בתיבה ביאור כפי שמסופר בפרק ב', פסוק י': "וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַתִּבְאֶהוּ לְבַת פְּרֹעֶה וַיְהִי לָהּ לְבֵן...". גם בבגרותו, משה עוזב את מצרים ועובר לגור במדין אצל יתרו ומתחתן עם בתו, כך שלאורך כל חייו עד מעמד הסנה הוא לא חי בקרבת בני ישראל.
- (2) הסביבה שבה גדל משה מכשירה אותו לתפקיד ההנהגה משום שהוא גדל בביתה של בת פרעה, בתו של מלך מצרים ושם הוא מתחנך ולומד כיצד גדלים ומתפתחים מנהיגים ומלכים.

שאלה 5

סעיף א

- פרעה החליט לרדוף אחרי בני ישראל כי ה' גרם לו ו"חיזק את לבו" לפעול כדי להחזיר את בני ישראל לעבדות במצרים, וזאת במטרה להעניש אותו ולנקום בו: "וַחֲזַקְתִּי אֶת לֵב פְּרֹעֶה, וַרְדֹּף אַחֲרֵיהֶם וְאֶפְבְּדָה בְּפְרֹעֶה וּבְכָל-חֵילוֹ, וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֲנִי ה'..." (פסוק ד').
- בנוסף, פרעה החליט לרדוף אחרי בני ישראל מכיוון שהתחרט על כך ששחרר אותם מן העבדות ורצה להחזירם: "וַיִּגְדַּל לְמַלְךְ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעָם וַיִּהְיֶה לְלֵב פְּרֹעֶה וַעֲבָדוּ אֶל הָעָם, וַיֹּאמְרוּ מַה זֹּאת עֲשִׂינוּ כִּי שִׁלַּחְנוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעֲבָדֵנוּ... " (פסוק ה').

סעיף ב

(1) התכנית של ה' היתה לגרום לפרעה ולמצרים לצאת למרדף אחר בני ישראל ואז להביא לכך שיטבעו במי הים שייסגר עליהם לאחר שני ישראל יחצו אותו.

(2) לפי רבנו בחיי מימוש התכנית של ה' הוא שלב הכרחי בהפיכתם של בני ישראל לבני חורין, כי כל זמן שהאדון עדיין חי, העבד חי בחשש ובפחד מפניו אפילו אם השתחרר. רק כאשר האדון מת, העבד חש שהוא אינו יכול יותר לפגוע בו, ואז הוא הופך להיות אדם חופשי לגמרי וללא פחד מאיש.

סעיף ג

(1) בני ישראל עוברים תהליך אמוני. בתחילת הדרך, הם יראים ופחדים מפני המצרים רודפים אחריהם: "וַיִּשְׂאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-עֵינֵיהֶם וְהָיָה מִצְרַיִם נֹסֵעַ אַחֲרֵיהֶם, וַיִּירָאוּ מְאֹד... (פסוק י'). בסוף התהליך, בני ישראל רואים כיצד ה' סייע להם והציל אותם, והם יראים רק מה' ומאמינים בו ובמשה הפועל בשליחות ה': " וַיִּירָאוּ הָעָם אֶת ה' וַיֶּאֱמִינוּ בֵּה' וּבְמֹשֶׁה עֲבָדוֹ" (פסוק ל"א).

(2) תהליך אמוני זה מתואר גם בספר תהילים פרק ק"ו. בהתחלה בני ישראל אינן מכירים את ה': "אבותינו במצרים לא השכילו נפלאותיך ולא זכרו את רוב חסדיך" (פסוק ז'). רק לאחר שראו את ניסי ה' לאחר שחצו את ים סוף בדרך פלאית, הם מאמינים בו: "ויושיעם מיד שונא... ויאמינו בדבריו, ישירו תהילתו" (י"י"ב).

פרק שלישי – נושאי הבחירה

שאלה 6 – שיבת ציון

סעיף א

הטענות של העם בפסוקים א'-ה':

טענה ראשונה – העם נאלץ למשכן את הבתים והשדות כדי לקנות תבואה ודגן.

טענה שניה – העם נאלץ לתת את הילדים להיות עבדים בכדי לקנות מזון.

טענות אלו מופנות כלפי העשירים, בעלי הקרקעות, שניצלו את כוחם ומעמדם בכדי לנצל את העניים.

סעיף ב

(1) נחמיה פועל בכדי לשכנע את את הסגנים והחורים להיענות לבקשתו. הוא מדבר עימם בהיגיון ומנסה לשכנע אותם שהם פועלים בדרך לא מוסרית ולא הגונה מבחינה מצפונית. בנוסף, הוא טוען באזניהם שזה לא הגיוני לשעבד את בני עמם, לאחר שפעלו כדי לשחרר אותם משיעבוד אצל עמים אחרים.

(2) ניתן לטעון שהגנים והחורים לא נענו בקלות לבקשת נחמיה, משום שהוא נאלץ להזהיר אותם בתקיפות שהי יעניש אותם אם לא ייענו לבקשתו: "וְאִמְרָה כִּכָּה וְנִעַר הָאֱלֹהִים אֶת כָּל הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יָקִים אֶת הַדְּבָר הַזֶּה מִבֵּיתוֹ וּמִיָּגְיוֹ, וְכִכָּה הֲיִהְיֶה נְעִיר וְרֹק... " (פסוק י"ג).

סעיף ג

(1) נחמיה מצהיר ששלטונו שונה מן השלטון של קודמיו:

בפסוק ט"ו – "וְהַפְּחוֹת הָרָאשִׁים אֲשֶׁר לִפְנֵי הַכְּבֻדוֹ עַל הָעַם וַיִּקְחוּ מֵהֶם בְּלֶחֶם וַיִּין... וְאֲנִי לֹא עָשִׂיתִי כֵן מִפְּנֵי יְרֵאת אֱלֹהִים... ", כלומר, השליטים הקודמים היו גובים מיסים כבדים מהעם ונחמיה לא הטיל מיסים על העם כדי לא להקשות על העם.

בפסוק ט"ז – "וְגַם בְּמִלְאֶת הַחוּמָה הַזֹּאת הִחֲזַקְתִּי וְשָׁדָה לֹא קָנִינוּ... ", כלומר, נחמיה השקיע בחיזוק ובבניית חומת העיר ולא דאג לרווחתו האישית ולקניית רכוש ושדות עבור עצמו.

(2) בפסוקים ט"ו ו-י"ט נחמיה משבח את עצמו.

בפסוק ט"ו – נחמיה משבח את עצמו ומציג את עצמו כאדם ירא אלוהים "ואני לא עשיתי כן מפני יראת אלוהים".

בפסוק י"ט – נחמיה מעיד על עצמו ומספר שכל מעשיו היו לטובת העם ולא לטובתו האישית: "זכרה לי אלוהי לטובה כל אשר עשיתי על העם הזה".

שאלה 7 – נביא ונבואה

סעיף א

(1) נבואת ירמיהו מעוררת את התנגדות הכהנים והנביאים משום שירמיהו מנבא על חורבן ירושלים הקרב ועל חורבן בית המקדש. בניגוד אליו, הכהנים והנביאים האמינו שבית המקדש לא ייחרב לעולם, וקראו לעם שלא לשנות את התנהגותם כי אין חשש שיקרה להם דבר רע. ירמיהו סתר את דבריהם ולכם עורר דבריו כעס והתנגדות.

(2) דברי ירמיהו נאמרים בכוונה בחצר בית המקדש ובזמן שכל העם מגיע למקדש, כך שכולם שומעים את דבריו המנוגדים להבטחות השלום של הכהנים והנביאים המתנגדים לירמיהו.

סעיף ב

(1) שתי טענות של ירמיהו:

טענה ראשונה – ירמיהו מציג את עצמו כשליח ה': " ה' שְׁלַחְנִי לְהַנְבִּיאַ אֶל הַבַּיִת הַזֶּה וְאֶל-הָעִיר הַזֹּאת אֶת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַעְתֶּם... " (פסוק י"ב).

טענה שנייה – ירמיהו מסייג את דבריו ומבטיח שהעתיד תלוי במעשי העם ואם ייטיבו את דרכם לא יקרה דבר רע: " וְעַתָּה הִיטִיבוּ דַרְכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם... וַיִּנָּחַם ה' אֶל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבַּר עֲלֵיכֶם... " (פסוק י"ג).

(2) בפסוק י"ג אומר ירמיהו: " וְעַתָּה הִיטִיבוּ דְרָכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם... " כלומר הוא קורא לעם לשנות את התנהגותו, אמירה זו עולה בקנה אחד עם האמירה שבשיר: "ואשיר כאן באזניה, עד שתפקח את עיניה", כלומר עד שתושבי המדינה יפקחו את עיניהם וישנו את התנהגותם לאחר שיבינו את טעותם.

סעיף ג

לפי דברי דוד בן גוריון ירמיהו היה נביא אומלל ושנוא, כפי שניתן לראות בפסוק ח': "וַיְהִי כְכֹלֹת יְרֻמָּהוּ לְדַבֵּר אֶת כָּל אֲשֶׁר צָנָה ה' לְדַבֵּר אֶל כָּל הָעָם, וַיִּתְפָּשׂוּ אֹתוֹ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִיאִים וְכָל הָעָם לֵאמֹר מוֹת תָּמוּתִי, כְּלוּמַר, תוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם תּוֹפְסִים אֶת יִרְמְיָהוּ בַמַּטְרָה לְהַתְנַכֵּל לוֹ וּלְהַרְגוֹ.

בנוסף, לפי דברי דוד בן גוריון ירמיהו לא פחד מן ההתנכלות ובחר לומר את האמת שלו באזני העם בכל מחיר, כפי שמתואר בפסוקים י"ד-ט"ו: " וַאֲנִי הִנְנִי בְיַדְכֶם עֹשֶׂה לִי כְטוֹב וְכַיֶּשֶׁר בְּעֵינֵיכֶם: אֲדַע תִּדְעוּ כִּי אִם מִמֵּתִים אֲתִים אֲתִי כִּי דָם נָקִי אֲתִים נִתְּנִים עָלֵיכֶם... כִּי בְּאֵמֶת שָׁלַחְנִי ה' עָלֵיכֶם, לְדַבֵּר בְּאָזְנֵיכֶם אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה", כלומר, גם אם תפגעו בי אין לי ברירה אלא להשמיע באזניכם את האמת כפי שה' בלח אותי לומר.

שאלה 8 – חוק וחברה

סעיף א

(1) חוק המונע עוול – "לא תעשוק את רֵעֶךָ..." (פסוק י"ג) החוק מצווה על העשירים ובעלי המעמד הגבוה בחרה שלא לנצל את כולם בכדי לפגוע ולנצל את החלשים מהם.

חוק המסייע לחלש – "ויבקצקצקם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדה לקצר... לעני ולגר תעזב אתם..." (פסוקים ט"ז-י"י) החוק מצווה כל חקלאי להשאיר בפאת השדה חלקת אדמה שלא יקצור אלא ישאיר את התבואה שבה עבור העניים.

(2) הביטוי "אני ה'" חוזר בכדי להדגיש שמקור החוק הוא ה', המצווה גם חוקים בתחום חברתי וגם חוקים בתחום התיאולוגי, וגם בכדי להזהיר שמי שלא יקיים את החוקים, ייענש בידי ה'.

סעיף ב

לדעת הרלב"ג, הציווי "לפני עיוור לא תתן מכשול" מתייחס לא רק למכשול פיזי אלא גם לאיסור להכשיל אדם אחר בכל תחום שהוא, למשל בנתינת עצה לא טובה בכוונה כדי להכשיל ולנצל את חולשתו וחוסר הבנתו של האחר בתחום כלשהו.

סעיף ג

(1) הקושי הוא – איך אפשר לכוות על בני האדם כיצד עליהם להרגיש? איך אפשר לצפות שבני האדם יאהבו את האחר כפי שהם אוהבים את עצמם?

(2) הפירוש של הלל מגביל את הדרישה שבפסוק בכך שהלל אינו מצווה את האדם כיצד להרגיש, אלא רק דורש מהאדם להימנע מפעולות הפוגעות באחר.

מצד שני, הפירוש של הלל מעצים את מעמדו של החוק המקראי בכך שהלל קובע שחוק זה הוא תמצית של כל התורה כולה, כלומר זהו חוק מרכזי ובעל חשיבות גדולה ביותר. הכולל בתוכו את כל חוקי המקרא.

שאלה 9 – מזמורי תהילים

סעיף א

(1) מזמור ק"ד הוא מזמור שבח לה' לפי פסוק א': "ה' אֱלֹהֵי גְדֻלַּת מְאֹד..." – הכותב משבח את גדולת ה', כוחו ועצמתו.

ולפי פסוק ל"ב: "הַמַּבִּיט לְאֶרֶץ וַתִּרְעַד..." – הכותב מתאר את כוחו של ה' כמי ששולט באיתני הטבע וביכולתו לשנות ולהשפיע על תופעות הטבע.

(2) המשורר משבח את ה' על כך שברא את העולם ועל כוחו ועוצמתו ביחס לכל איתני הטבע: "עֲטָה אֹר כְּשֶׁלֶמָה, נוֹטָה שְׁמַיִם כְּרִיעָה..."

סעיף ב

(1) שתי דוגמאות להרמוניה שיש בעולם:

דוגמא ראשונה – "הַמְשַׁלַּח מְעִינִים בְּנְחָלִים, בֵּין הָרִים יְהַלְכוּן. יִשְׁקוּ כֹל חַיֹּתוֹ שְׂדֵי..." (פסוקים י"א-י"ב). ה' יצר את מקורות המים, הנחלים והמעיינות הזורמים בין ההרים כך שכל חיות הבר שבטבע יוכלו לשתות.

דוגמא שנייה – "חֲסִידָה בְּרוֹשִׁים בֵּיתָהּ, הָרִים הַגְּבוּהִים לְיַעֲלִים, סְלָעִים מְחֹסָה לְשִׁפְנִים..." (פסוקים י"ז-י"ח). לכל בעל חיים בטבע יש מקום מסתור ייחודי משלו.

(2) גם בספר בראשית פרק א' פסוקים כ"ט-ל' מתואר עולם הרמוני, שבו חיים ביחד בני האדם ובעלי החיים ללא חשש: "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב זֶרַע זֶרַע... וְלִכְל חַיֵּית הָאָרֶץ... אֶת כָּל יֶרֶק עֵשֶׂב לְאֹכְלָהּ..."

סעיף ג

(1) ניתן לומר שלפי מזמור ק"ד מעמדו של האדם אינו שונה מן המעמד של כל יצירי הבריאה, כי המזמור מתאר את בני האדם כחלק ממערכת הרמונית שלמה של העולם, האדם אוכל כמו שאר בעלי החיים "ולחם לבב אנוש יסעד... ישבעו עצי ה'", ומשתמש במשאבי הטבע כמו שאר בעלי החיים: "יצא אדם לפעלו...". מאידך, המזמור מדגיש את מעמדו המיוחד של האדם. רק האדם הוא בעל מודעות ויכולת להבין ולשבח את ה': "אשירה לה' בחייו", ורק לאדם יש יכולת של בחירה חופשית להיות טוב או חוטא: "ייתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם".

(2) בספר תהילים פרק ח' מודגש יותר מעמדו הייחודי של האדם בעולם: "ותחסרהו מעט מאלוהים" – רק האדם נברא בצלם אלוהים, "תמשילהו במעשי ידך" – רק לאדם יש את היכולת למשול ולשלוט בשאר הברואים.

שאלה 10 – ספרות החוכמה – הרהורים על החיים

סעיף א

(1) שני העדים על צדיקותו של איוב הם הכותב וה'. הכותב מספר על איוב בפסוק א': "וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא תָם וְיָשָׁר וְיֵרָא אֱלֹהִים...". וה' מעיד על איוב בפסוק ח': "אִישׁ תָם וְיָשָׁר יָרָא אֱלֹהִים וְסָר מִרָע."

(2) איוב זכה לקבל את מלוא הגמול על צדיקותו על פי תפיסת הגמול המסורתית.

ראיה מן המספרים שבפסוקים ב'-ג': "וַיִּנְלְדוּ לוֹ שְׁבַע בָּנִים וְשְׁלוֹשׁ בָּנוֹת וַיְהִי מְקַנְהוֹ שְׁבַעַת אֱלֹפִי צֹאן וְשִׁלְשֵׁת אֱלֹפִי גְמָלִים וְחֲמֵשׁ מְאוֹת צֶמֶד בָּקָר וְחֲמֵשׁ מְאוֹת אֲתוֹנוֹת".

ראיה מפסוק ד': "וְהָלְכוּ בְנָיו וַעֲשׂוּ מִשְׁתָּהּ בֵּית אִישׁ יוֹמוֹ וְשָׁלְחוּ, וְקָרְאוּ לְשִׁלְשֵׁת אַחֵיתֵיהֶם לְאָכַל וְלְשִׁתוֹת עִמָּהֶם"

סעיף ב

(1) המשוררת רחל מכנה את איוב "איש מופלא" משום שהיא מתרשמת מן היכולת שלו לקבל ולהכיל גם את ההתרחשויות הרעות שקורות לו, מבלי להתלונן או להיות במרה שחורה ובדיכאון. בפסוקים כ'-כ"ב איוב מבטא את התפיסה שהאדם יוצא מן העולם כפי שנולד, והכל תלוי ברצון האל: "וַיֵּאמֶר עָרִם יְצַתִּי מִבֶּטֶן אִמִּי וְעָרִם אָשׁוּב שָׁמָּה, ה' נָתַן וְה' לָקַח, יְהִי שֵׁם ה' מְבֹרָךְ".

(2) ההסבר של השטן הוא שאיוב לא נפגע בעצמו, בגופו, ולכן הוא היה מסוגל לברך ולהכיל את הצרות שקרו לו. לטענת השטן, אדם מוכן להקריב הכל, כולל את ילדיו, ובלבד שהוא עצמו לא ייפגע.

סעיף ג

(1) בפרק א' – איוב מברך גם על הדברים הרעים שקרו כשם שבירך על הדברים הטובים. בפרק ב' איוב אינו מברך את ה'.

(2) תגובת איוב בפרק ב' אינה מחזקת את טענת השטן משום שאיוב אמנם אינו מברך את ה', אך הוא גם אינו "מקלל" את ה' כפי שטען השטן.

פרק רביעי – קטע להבנה ולניתוח

שאלה 11

סעיף א

(1) העם מתלונן על מחסור באוכל ורעב. התלונה מופנית אל משה ואהרן.

(2) לפי תלונת העם, מצבם בעבר היה טוב יותר, הם ישבו על "סיר הבשר" ונהנו משפה ושובע.

סעיף ב

תנוכ"ו

(1) הניסיון שה' ניסה את העם הוא לבדוק האם יאספו כל יום רק את הכמות הנדרשת לאותו היום.

(2) בני ישראל לא עמדו בניסיון: "ולא שמעו אל משה ויותרו אנשים ממנו עד בוקר..."

סעיף ג

השינוי הניסי הוא שהמון שהיה נאסף ביום שישי היה מספק גם לשבת והיה נשמר במצב טוב וראוי למאכל, ולא מתקלקל.

סעיף ד

מקור המנהג לשתי החלות בשולחן השבת הוא סיפור המן, לפיו בני ישראל היו אוספים שתי מנות מהמון – גם ליום שישי וגם לשבת: "וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁשִׁי לְקַטֹּי לֶחֶם מִשָּׁנָה... שֶׁבֶתוֹן שֶׁבֶת-קֶדֶשׁ לַה'..."

* * * התשובות נכתבו בקצרה ובתמצות * *

* * * יתכנו תשובות נוספות לשאלות * * *

ב ה צ ל ח ה !

הצעת פיתרון הבגרות מאת תנוכ"ו – אתר ההכנה לבגרות בתנ"ך

להרשמה לקורס הדיגיטלי המלא לבגרות בתנ"ך לחצו [כאן](#)